

# **Badische Landesbibliothek Karlsruhe**

**Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe**

## **Ambrosii Calepini Dictionarivm Vndecim Lingvarvm**

**Calepino, Ambrogio**

**Basileae, 1616**

R ante A

[urn:nbn:de:bsz:31-107476](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-107476)

thou vñtrabit hat] Ovidius libro 1. Metamor. Instituit sacros celebri certamine ludos Pythia perdomitæ serpentis nomine dictos. Victores hujus certaminis, teste Luciano, lauro coronabantur, additis pomis ex Apollinis templo sumptis. Pythiæ dicitur, pen. prod. vñtrabit, Pythiorum victor, sicut Olympionices, Olympiorum. Pythia, sacerdos Apollinis apud Delphos, quæ consulentibus oracula reddebat: ita dicta vñtrabit, hoc est, à consulendo, interrogandi, consuetudine. Pythius, Apollinis cognomen, à Pythone serpente inditum, quæ jaculis suis adhuc puez fertur interemisse. Vñtrabit vñtrabit: hoc est, à consulendo & interrogandi usu. Vnde & Phobades ipse, Pythie dicuntur, teste Strabone lib. 9. Alii, Pythii cognomen dñi vñtrabit: hoc est, à putrescendo tradum existimant, eò quòd nunquam sine vi caloris fiat putrefactio. Pythii item dicebantur qui Delphos ad consulendum oraculo publicè mittebantur, qui unà cum Regibus cibaria assignata habebant, unàq; cum eis vivebantur. Pythodorus, vñtrabit, Sculptoris eximii proprium nomen apud Plin. lib. 10. cap. 1. Python, vñtrabit, Ger. Ein wñst Schlang se nact dem Eñdrifus in det jet vñtrabit genem est. Serpentis nomen à vñtrabit, quòd est patredo, eò quòd ex putredine terra post diluvium Deucalionis natus dicitur. Hunc ab Apolline sagittis interfectum fuisse fabulantes Poetæ, eò quòd terra putredo Solis calore absumatur. Claud. 7. Paneg. Cæmulus tali profrazus Apolline Python. Pythones item dicuntur spiritus divinatores, qui se humanis corporibus insinuant, edunt vaticinia. [IN] Quia & homines ipsi, qui à dæmonib. hujuscemodi possessi sunt, Pythones appellantur: ut non obscure indicat Plutar. eò in opusculo quòd inscribit, Cur oracula desierint. Pythonis, vñtrabit, s. s. vñtrabit, vñtrabit, vñtrabit. Hoc est, mulier spiritus hujuscemodi correpta: quæ etiam Tibullus Pythons appellat: Delphica, vñtrabit, pythons: tanquàm Pythonis vocabulum duobus generibus sit commune. Pythones, vñtrabit, Homines pythone: hoc est, divinatores spiritu correpti, qui à vñtrabit à Grecis appellantur. Pythion, vñtrabit, Orator Byzantius eloquentissimus, apud Philippum Macedoniam regem, cujus meminerunt Aeschines & Demosthenes in orationibus. Pythones come, vñtrabit, Locustis, quòd primo adventus sui tempore conveniunt ciconiz, & eam quæ ultima advenit, tantant universæ. Autor Plin. lib. 19. cap. 23. Pythopolis, vñtrabit, Civitas est in Asia minoris parte, quæ Myfia vocatur, teste Plin. li. 5. cap. 22. Est & Pythopolis Carie, sic dicta à Pythe illo divite, qui & Xerxem convivio excepit, & militibus ejus senos Danicos aureos in capita distribuit. Stephanus. Pyxis, Pyxuntis, vñtrabit, Oppidum Lucania à Latinis Buxentù appellatum. Plin. lib. 3. cap. 3.

Q

Vadi, vñtrabit, Dioni, Bohemorum olim gens, si- que & Marcomanni. Hierony. Sarmata, Quadi, Vandali, & innumerabiles aliæ gentes, equotum & vulpium carnibus delectantur. Quadratus, Apostolorum discipulus, Præsal Atheniensis, unà cum Philippi filibus, propheticis spiritu clarus perhibetur. Christianos magnis eò te- pitate rectorib. dispersos, sua prudentia redintegravit. Adriano principi Athenas venienti, librum pro nostra religione co- positum dicebat, valde quidem probatus: in quo suæ fidei ra- tionem assignat: vidisseq; se plurimos in Iudæa asserit, qui va- rias pressis calamitatibus, liberati sunt: sed & mortuos quoq; revivisse. Ex Hieronymo & Eusebio. Quiri, Gallie Narbonensis populi, inter Salyos & Vocontios, ut autor est Strabo, lib. 4. Plinius Quirites appellat, lib. 3. c. 4. Querquetulana porta Romæ fuit: ita dicta à querqueto quod intra muros juxta se habebat. Feliis. Querquetulana nym- phæ, quercero præsidentes. Quintilianus, Rhetor, ortus in Hispania, ex civitate Calagu- riana, ut Eusebio placet: unde & Quintilianus ipse Hispano provincialis suos vocat. Eum dicunt Romam cum Galba ve- nisse, breviq; tempore postea in familiaritate Domitiani prin- cipis insinuatum, ejus nepotes eruditiss. Ludum Romæ ape- ruit, primusq; e sileo salarum tulit. Scripsit declamationes, quas quidem Quintiliani alterius declamatoris dicunt esse, cujus Seneca in 6. Declamationum libro meminit. Laurentius Val- la eum in præceptis Ciceroni præferebat: quàm rectè, ipse viderit, doctrinæ certè ejus, styloq; non immerito plurimum tribuit. Meminit hujus aliquoties Martialis, item Juvencalis, nonnun- quam etiam Plinius in Epistolis.



Quintius, cognomento Cincinnatus, Vir Romanus fuit in- ligni fortitudine, ambitionisq; omnis profusus expertus, qui ab aratro ad Dictatorem vocatus. Atque post victos sub ju- gum egit, dieq; decimo sexto in Videri recessus, Dictatura se abdicavit. T. Quintius Flaminius a dyeris Philippum Ma- cedonum Regem Consul missus, commisso prælio eum supe- ravit, vñtrabit, eò necessitatis compulsi, ut Demetrium filium obsidem daret, Græciq; civitates, quas jugo suo subdidit, libertati sue permittere egeretur. Quiritius, vñtrabit, Romuli cognomen, ab hasta quæ assidue utebatur, impositum. Hastam eam, teste Felso, Sa- binis, sive (ut alii legunt) quirim vocabant. Quirites, quos in Verbis par- tem recepit, Quirim potius cognominatum putent. Contra Vano, lib. 4. de Lingua Latina, Quirim à Quiritibus ap- pellationem existimat. Ovid. lib. 2. Fastorum controversiam hanc in medio relinquit, eòtentus omnes quas jam adduximus opi- niones, recepissit: Proxima (quæ) lax vacua est: tertia dicta Quirino. Qui tenet hoc nomen, Romulus ante fuit. Sive quod hasta Quiris præcis est dicta Sabini: Bellicus à telo Venit in astra Deus: Sive suo Regi nomen posuere Quirites: Seu quia Romanis junxerat ille Curas.

Quirinalis, vale, Quirinalis collis, Dicitur est quòd in eo Qui- rini templum erat, sive quòd in eum commigrare Sabini à Curibus venientes, vñtrabit. Hodie Romanorum vul- gus à duobus equis marmoreis Phidias & Praxitelis operi- bus, in hoc colle sitis, montem equorum vocant. Quirinalis porta Romæ dicta, quòd in ea collem Quirinalem iteret: vel quòd proximè eam esset Quirini sacellum. Quirinale jugum, Ovid. 7. Fast. Litus Quirinalis, quale Quirinus habuit, Virg. 7. Aen. Quirinalis, orum, Romani vocabant diem quo sacra Quirino fiebant, vñtrabit. Cic. ad Quantum Fratrem: Comitibus die- bus qui Quirinalis dicuntur. Appius, etc. Quirites, num, vel quiritum, vñtrabit, Romanorum no- men, à Curibus & Sabinorum urbe impositum. Romulus enim, inito fœdere cum T. Tatius Sabinorum Rege, eòq; in parte re- gni, Sabinisq; in urbis portionem receptis, ut novorum incol- arum benevolentiam aliqua sibi ratione conciliaret, militiam Romanorum, Sabinorumq; gentem uno nomine Quirites appellavit. Liv. 1. ab Verbe: Mores res tum multitudinem, tum duces, silentium, & repentina sit quietes. Inde ad fœdus facien- dum duces prodeunt: nec pacem modo, sed & civitatem unà ex duabus faciunt, regnum consociant, imperium omne con- ferunt Romam ita geminata Vibe, ut Sabinis tamen aliquid daretur, Quirites à Curibus appellati. Hactenus Livius. & I. g- gitor & accusativus singularis Quiritem, à nominativo (ut vi- detur) Quiris. Perlius Sat. 3. Heu Ihesiles veri, quibus una Qui- ritum Verigo facit. Ovid. 1. Amor. An si passissem minimum de plebe Quiritem, Plestete, etc.

R

Rabbath, [rab]bath, [rab]bath, Metropolis est fliorum Ammon, quæ hodie à rege Aegypti Ptolemao cognomento Philadelpho, qui Ara- biam tenuit cù Iudæa, Philadelphia nominatur. Rabilus, [rab]bilus, Arabia Rex qui Antigoni in Macedonia in vico, cui nomen deinde factum est Motho, in- terfecit. Autor Stephanus in dictione rab. Rabilus, Eques Romanus fuit, qui perduellionis accusatur, quòd Saturnium permicosum civem, multaq; seditione in Rempub. mollente occidisset, à Cicero defensus est pulcher rima illa oratione, quæ pro A. Rabilio perduellionis reo in- scribitur. Est et alius Rabilus appellatus Posthumus, què Cicero quoq; defendit ea oratione, quæ pro Rabilio Posthu- mo inscribitur. Rabilus etiam Poeta quidam fuit Ovidii temporibus, ut ipse testatur 4. de Ponto: Quum foret & Mar- sus, magniq; Rabilus oris. Rabilus, Tribuus Plebis, qui de Clodianis facinoribus est questus in Senatu, ut scribit Cic. in Epist. ad Q. Fratrem. Radagaisus, Gothorum rex, qui floruit Arcadii & Honorii Cæ- sarum temporibus. Dicitur habuisse sub signis supra ducenta bellatorum milia. Autor Paulus Diaconus. Raphia, Vrbis Idumæa Palæstinae prope Iordanem fluvium, à Iudæis Rama appellatur. Ratumena, Auriga fuit, qui quum in ludis Circensibus excus- sus fuisset, equi ejus cum corona, & palma in Capitolium per- venerunt, sedemque ter lustravit. Ex quo factum est ut por- ta per quam intraverant, Ratumena diceretur. Autor Plin. li. 8. Rauduscula, Porta Romæ appellata est, à raudo: id est, xere, quòd arata esset. Varro 4. de Ling. Lat. Ravenna, [rab]venna, Ger. Ein Etan in Italia am Nordstischen Meer gengen. Vrbis in octava regione Italiae Sabinorum colo- nis, teste



nia, teste Plin. lib. 3. cap. 15, in ora litoris Adriatici, C. I. N. distans ab Ancone, olim tota lignis compacta & difflua, aquis diffusa, postibusq; ac lembis peragrata. Hæc quidam à Thesalis conditam perhibent. Alii post excisam Trojam, alii post confusas hominum linguas in Babylone, constructam fabulantur. Hæc quum à mari sunt foundationes, non mediocriter accipit partem cœni palustris. Silius libro 8: Lenta paludosa proficundant stagna Ravennæ. Hinc ortus est Cassiodorus Senator, qui multa eruditissimè scripsit. Est autem urbs vetustissima, res ab Ostrogothis gestæ commemorant, qui ibi regiam profecerit. Livius autor est, ab Augusto mutis cinctam fuisse, quos Valentianus Imperator postea ampliavit, ejusq; Archiepiscopo duodecim civitatum episcopos subiecit, Arimipi, Casennæ, Fori Livii, Fori Corneli, Faventia, Brintii, Bononia, Mutina, Regii, Parma, & Placentia. Hodie cum aliis plebibus ejusdem tractus urbibus Venetis patet: à quibus tam egregiè est munita, tam splendide instaurata, ut cum amplissimis, munitissimisque, itaque urbibus jure possit conferri. Hæc fuit patria beati Apollinaris, primi ejus episcopi, & Vitalis, & Gervasii, & Protasii. Hinc ortus est Petrus ille Ravennas, illustris Fori Corneli episcopus, qui multa in Theologia diligenter scripsit.

Rauraci, [Ger. Die Bäder ob Basel wirtsch dem Rhein/ der Bäder in dem Oberrhein/ Schaffmat/ Hanwensten/ vnd Wasserfall gmeint wirt/ getein.] Gallia Belgica: populi non procul à Rheno, Tribocis, Helvetis & Sequanis finitimi: quorum caput fuit Rauracum: sive (ut apud Ptolemaum legitur) Augusta Rauracorum, cujus etiam hodie ruinae quædam ostenduntur non procul à Basilea. Vide Althamerum in Tacitum.

Ræte, Reatis, [ante E.] Stephano, Civitas in Umbria, Italiae umbilicus, teste Plinio, libro 3. capite 12. ex qua Vespasianus originem duxit.

Ræti nati, [ante E.] Gentile. Varr. 2. de Re rust. cap. 6: Ego inquit; de aliis potissimum dicam, qui sum Reatinus, ubi optimi & maximi sunt.

Reddiculi, sanum, Romæ erat extra portam Capenam, idcirco dictum: quia accedens ad urbem Annibal, ex eo loco redierit, visis quibusdam perterritus. Festus.

Regillus, Imperator Romanus fuit, miro fortunæ ludibrio ad tantæ dignitatis fastigium eversus. Nam quum fortè milites aliquot apud ipsum cœnarent, exortaq; esset questio unde Regilliani nomē deductum foret: quibusdam ad Regillum lacum: aliis aliò originem ejus referentibus: Grammatica; qui fortè aderat, descedere hoc nomen à rege exortus est: Rex, inquit, regis, regi, inde Regillianus. Qua voce, veluti omne quoddam excepta, suclamatum est protinus à militibus, est est id hominum genus, ad ea quæcumq; in mentem veniunt, præproperum) Merito itaq; rex eris, utpote cui divino quodam præfatio id nominis est impositum. Quid multa? quum postmodò in publicâ prodisset, ab universis Imperator est consalutatus.

Regillus, [ante E.] Lacus est in Algidæ sylvæ ingressu, ad quem Aulus Posthumius Dictator prosperè adversum Tarquinium Superbum patria ejectum, & Latinos bellum inferentes pugnavit. Vide Liv. 2. ab Urbe.

Regium, [ante E.] Oppidum Cisalpinæ Gallia, à Lepido ædificatum: unde & Regium Lepidum vocatur: Regium, propter pulchritudinem, & amœnitatem. Est & aliud Rhegium, in finibus agri Brutii, ubi olim Sicilia impetu maris ab Italia creditur esse divisula: Vulgò Reggio. Sed hoc in prima syllaba aspiratione recipit: quum dictum putetur à Rege Regium, quod est abruptum. Ab hoc Rhegini, teste Servio: ab illo, Regenses dicti sunt.

Regillus Atilius, vir Consularis, de quo ita scribit Plin. in libello de Viris illust. M. Atilius Regulus Consul, suis Salentinis triumphavit, primusq; Romanorum ducum in Africam classem trajecit: quassata duce Amilcare naveis longas tres & sexaginta accepit: oppida ducenta, & hominum ducenta milia cepit. Absente eo conjugi & liberis ob paupertatē sumptus publicè dati. Mox arte Xanthippi Lacedæmonii mercenarii ducis captus, & in carcerem missus est. Legatus deinde de permutandis captivis Romam missus: dato iurjurando, ut si non impetrasset, ita demum rediret: in Senatu conditionem diffusit: rejectusq; à se conjuge & liberis, Carthaginem regressus: ubi in arcam ligneam conjectus, clavis intorsum adactus, vigiliis ac dolore excruciatu est. De ejus morte sic Cicero in Pisonem: Marcus Regulus, quem Carthaginenses resectis palpebris vigilando necaverunt.

Remora, aut (ut alii malunt) Remotia, Locu in summo Aætino, ubi Remus de urbe condenda fuerat auspiciatus. Festus.

Remus, priore corr. [ante E.] Ger. Eto Bruder Romuli, von dem er auch in der bauung der Stadt Rom ist erschlagen worden.] Frater

Romuli primi Romanorū regis, qui quod nova urbis Romæ mœnia per ludibriū transiisset, à fratre est interfectus, ut placet Liv. lib. 1. ab Urbe cond. aut certe (ut Ovidius in vult. lib. 5. Fast.) à Celere quodā Tribuno. Post cujus mortem eborta pestilentia, cōsulto oraculo resposum est, placandos esse mœnes Remi: ob quā rem sella curulis cum sceptro & diademate, & cæteris regni insignibus semper juxta Romalium quidvis facientem ponebatur, ut mortuus etiam Remus pariter imperare videretur. Huc respicit Virg. i. Aeneid. quum ait: Remo cum fratre Quirinus iura dabant.

Retræces, cum plurali tantum numero, Aquæ nomē supra viâ Ardeatinâ, inter secundū & tertium lapidem, qua irrigabatur horti infra viam Ardeatinam, & Asinariam usq; ad Latianam. Hæc festus, citans Catonem de Censura Pleii Nobilioris.

Rhæ, [ante H.] Vulgò Edul, Fluvius est Sarmatæ Europæ, supra Pontum & Bosporum Cimmericum, non procul à Tanais fluvio, teste Ptolemao libro 5. alio nomine Volga, & à Tanais Edul nuncupatus, in cujus ripis nascitur nobilis illa radix, quam à nomine fluvii hujus rhæ Ponticū vocant Romani: Arabes rhæ barbarum: Plinius rhæ comā: Celsus radicem Ponticam appellat. Vide Ruellium lib. 3. cap. 2.

Rhaba, [ante H.] Oppidum est ad sinum Ionium: quo deducunt gentile Rhabæus, Stephan.

Rhabathimoma, [ante H.] Tertia Palæstinae urbs, alio nomine Areopolis dicta, Steph.

Rhabbatamma, [ante H.] Arabiæ oppidum, apud Steph.

Rhabilius, [ante H.] Aratum rex qui Antigonom Macedonum regem interemit in vico cui à re ipsa Motho nomen inditum fuit, quod mortis locum Arabum lingua significat. Vide Stephonem in dictione MOTHO.

Rhadamantus, [ante H.] Ger. Ein Sohn Iovis vnde Europa, eis strenger vnd Geseferterger Jüder in Lyca. ] Iovis ex Europa filius, & Rex Lycia; qui quod severus fuerit iustitiae executor, fingitur à Poetis apud inferos nocentum explorare culpas: De quo Virg. lib. 6. Aen. Gnothus hæc Rhadamantus habet durissima regna, Castigatq; auditq; dolos, subingitq; fateri. Quæ quis apud superos furto latatus inani, Diluunt inferam commissa piacula mortem.

Rhadata, [ante H.] Oppidum Syenitarum in Aethiopia, in quo felix aurea pro Deo colebatur. Autor Plinius libro 6. capite 29.

Rhæti, [ante H.] Stephano. Ger. Die Grauwälder. ] Populi à Thule oriundi, qui à Gallis sedibus suis pulsi, loca unius Alpibus vicinia occuparunt, & à nomine Rhæti ducis sui Rhætiam nominarunt. Hinc Rhætica vitæ, & Rhæticum vinum, inter generosa Italiae vina non postremū locum obtinent. Nescitur autem hoc in Rhætia parte quæ ab Alpium radicibus Voronam, Comumq; pertingunt.

Rhætia, [ante H.] Stephano, Europæ regio est, quæ (ut lib. 2. Ptolemaus refert) ab Occasu limites habet montem Adulam, & fontes Danubii & Rhæni: ab ortu Lycum fluvium, qui in Danubium exit, & Rhætiam à Viadeltia dividit à Septentrione Danubium: à Meridie Alpibus terminatur supra Galliam Cisalpinam. Post Rhætiam, versus Orientem sequitur Viadeltia, cui Noricum adhaeret, Aeno tantum fluvio disjuncta. [Ger. Das Innge. ] Dividitur hodie Rhætia in duas partes, superiorem & inferiorem. Superior Rhætia appellatur totus ille Gallicus, qui ab Helvetiorum finibus initium sument, bonæ Gallia: Cisalpinæ partem ad Larium usq; lacum occupat. Huius tractus incolæ Vulgò Grisones appellantur. [Ger. Die Grauwälder oder Churwaider. ] Inferior à Lico amne, qui hanc à superiore dividit, sumit principium, & usq; ad Aenum fluvium porrigitur, qui Rhætia & Norici terminus est. Hæc hodie incolunt Bojarii. [Ger. Das Beyerland. ]

Rhætico, onis, Mons est in Rhætia, ut est autor Pomponius Mela, lib. 5.

Rhaga, gæ, sive Rhagæ, aram, [ante H.] Medix urbs à Nictore condita, & ab ipso quidem Europus: à Persis verò Asia appellata: Autor Strabo lib. 11.

Rhæmnēs, sive Rhamenses, equites Romani erant, vel una ex Romanis tribubus. Acron, Rhamoes, Luceres, Tatienses, Romanæ tribus erant, vel, ut verius, equites. Varr. lib. 4. de lingua Lat. Ager Romanus primū divisus in partes tres: à qua tribus appellata, Tatiensium, Rhamnum, Lucerum nominata, ut ait Ennius. Tatienses à Tatio: Rhamenses à Romulo: Luceres (ut ait Junius) à Lucumone. Hæc ille.

Rhæmnēs, etis, pen. genitivi prod. [ante H.] Regis & regis nomen, qui Turni partes sequutus, noctu dormiens, à Niso est interemptus. Virg. lib. 8. Aeneid. simul ente superbum Rhamnetæ aggreditur, qui fortè tapeabus altis fixatus, toto proflabat pectore sonans.

Rhæmnūs, [ante H.] Genitivum facit Rhamnati: sicut Amabius